

Séquia i les seves variants formals (I)

(ALDC, IV, 766. La séquia)

En aquest mapa ens ocupem de les var. formals de *séquia*; per a les lèxiques, veg. mapa 500. El mot prové de l'àr. SĀQIYAH, participi actiu del verb SĀQĀ 'regar', i es documenta des del s. XI (*cequia*). La [e] tònica de *séquia* (var. *séquia mare* 155, 160, 178, 181, 182, 184, 186, *séquia de braçal* 166, [θ]équia 132, 134, 138, 139, *asséquia* 147, 153, 157, *sègguia* 116, 135, s[e]qui 84; der. *sequieta* 159, 190, *sequiol* 160, 173), per metafonía causada per la *i* posterior, tendia, d'un costat, a tancar-se en *i* (*síquia*, var. *siqui*), i de l'altre, probablement més tard, a obrir-se en [ε] (*sèquia*, var. [θ]èquia 108, *assèquia* 49, 115, *assèquia mare* 161, *sègguia* 95, s[ε]qui 12, 15, 20); al s. XIII es troba tant *séquia* com *síquia*, com també avui a la loc. 41; la variació vocàlica actua semblantment en el mot *sínia/sénia/sènia*, aquesta amb una àrea més reduïda (veg. PALDC, III, mapa 279). En una part important del nord-occ. s'estén una var.,

secla (var. [θ]ecla 100, s[ε]ccla 106, 115, s[ε]cla 118), que podria explicar-se a partir de *se[kʎ]a*, forma pròpia de la Ribagorça, la Llitera i el Baix Cinca, resultat d'un pas de [kj] > [kʎ] relacionat amb la fluctuació d'aquests elements (s'hi sent *cllau* i *quiau*, cf. PALDC, II, mapa 122); d'aquella àrea hauria passat a una part del nord-occ., amb despalatalització, *secla* (var. sonoritzada *segla* o geminada *seggla*), o, per encreuament amb *síquia*, *siclia* 53 i *sicla* 112.

Des d'una perspectiva geogràfica, notem la gran extensió de s[ε]quia en cat. occ. convertit en *secla* i després *secla*, amb el mateix timbre tancat de la vocal tònica, mentre que l'obert es dona en alguns punts del cat. central, igual que *síquia*, que és força actiu en mall.

Són normatius *síquia*, *segla*, des del DG₁, 1932; *séquia* (abans *sèquia*), des del DIEC₂, 2007.

